

Beter (t)huis in de buurt

Actieplan Samenwerken aan wonen, welzijn en zorg 2007-2011

**van de minister voor Wonen, Wijken en Integratie en de
staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport**

December 2007

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Wat is nodig?
3. Wat gaan VROM/WWI en VWS hiervoor doen?
 - 3.1 Verbinding: een samenhangende aanpak en regie op lokaal niveau
 - 3.2 Voldoende geschikte woningen en variatie in aanbod
 - 3.3 Zorg en ondersteuning op maat
 - 3.4 Generatiebestendige wijken en woonomgeving

Bijlage 1: Overzicht activiteiten veldpartijen

Bijlage 2: "Monitor Investeren voor de toekomst" 2006

1. Inleiding

Bevorderen dat ouderen en mensen met beperkingen zelfstandig in hun wijk kunnen (blijven) wonen, ondersteuning en zorg op maat thuis kunnen ontvangen en daardoor (langer) mee kunnen doen in de maatschappij. Ouderen en mensen met een beperking kunnen zoveel als mogelijk kiezen hoe zij willen wonen en hoe zij zo nodig zorg en ondersteuning ontvangen.

Dat is het doel van het actieplan “**Beter (t)huis in de buurt**”. In dit actieplan worden de doelstellingen voor wonen met welzijn en zorg uit het Coalitieakkoord uitgewerkt. Onze doelgroepen zijn ouderen, mensen met een handicap of psychische beperking en gezinnen met een kind met een beperking.

De visie op wonen, welzijn en zorg is in de laatste decennia fors veranderd. Stond voorheen de zorg centraal en vormden wonen en welzijn een afgeleide daarvan, in de hedendaagse zienswijze wordt steeds meer uitgegaan van het zo gewoon mogelijk leven en meedoen van ouderen en mensen met beperkingen. Belangrijkste motor daarachter zijn de burgers zelf; zij zijn mondiger geworden, laten weten wat zij willen en maken eigen keuzes. De meeste mensen willen (zo lang mogelijk) zelfstandig wonen en meedoen aan de samenleving. Wij vinden dat ook waardevol in het licht van een samenleving waarin mensen samen leven en bij elkaar betrokken zijn.

Dat heeft tot gevolg dat niet alleen het denken over, maar ook de praktijk van wonen met welzijn en zorg de laatste twee decennia is veranderd. Dat is bijvoorbeeld te zien aan nieuwe woonzorgconcepten waar ouderen bewust voor kiezen. De cijfers spreken voor zich. In 1980 waren er per honderd 80-plussers bijna 50 verzorgingshuisplaatsen; op dit moment zijn het er minder dan 20¹. Veel meer dan voorheen wonen ouderen en mensen met beperkingen zelfstandig en ontvangen ondersteuning en zorg op maat thuis.

De afgelopen jaren hebben veel partijen zich samen op dit terrein ingezet, zoals cliëntorganisaties, gemeenten, provincies, woningcorporaties en welzijns- en zorginstellingen, waardoor nieuwe en meer op de behoefte van ouderen en mensen met beperkingen afgestemde arrangementen van wonen, welzijn en zorg tot stand komen. Een aantal voorbeelden nemen wij ter illustratie op in dit actieplan.

Dit is een goede ontwikkeling, maar we zijn er nog niet. De verwachting is dat in Nederland, net als in heel Europa, steeds meer mensen door ouderdom of om een andere reden te maken hebben met beperkingen. De toename is met name toe te schrijven aan de groeiende groep ouderen. Zo bedroeg in 2006 het aantal 65-plussers 2,4 miljoen (14,3% van de totale bevolking). Dit aantal zal groeien tot 4,3 miljoen ouderen (25 %) in 2040². Het is een opgave van formaat om onze wijken en onze samenleving zo in te richten, dat kwetsbare burgers - als zij dat willen - in hun vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen, contacten kunnen blijven onderhouden, kortom: actief kunnen blijven.

Dit kan alleen dan tot stand komen, wanneer het thema wonen met ondersteuning en zorg lokaal en regionaal prominent op de agenda staat en blijft staan en wanneer dit wordt gevolgd door concrete afspraken en ontwikkeling van activiteiten. Hierbij zijn burgers, aanbieders van wonen, zorg en dienstverlening en gemeenten nadrukkelijk aan zet. Gemeenten zijn in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) verantwoordelijk voor ondersteuning en regievoering; zij zijn ook verantwoordelijk voor het opstellen van een woonvisie en een Wmo-beleidsplan. Corporaties hebben een belangrijke verantwoordelijkheid bij het realiseren van voldoende aanbod van geschikte woningen, terwijl zorg- en dienstverlenende instellingen verantwoordelijk zijn voor de zorg en dienstverlening. Dit actieplan benoemt dan ook niet alleen de acties van het Rijk, die met name gericht zijn op het wegnemen van belemmeringen, stimuleren, faciliteren en agenderen, maar ook is in de bijlage een overzicht opgenomen van de

¹ Bron: Ctg

² Bron: CBS

activiteiten die verschillende landelijke cliëntorganisaties, koepels en brancheorganisaties ontwikkelen.

Dit actieplan bevat een aantal nieuwe speerpunten zoals: aandacht voor niet alleen de groepen mensen met een lichtere maar ook met een zwaardere zorgvraag (bijvoorbeeld dementerenden en mensen met een zware beperking), een stevig stimuleringstraject rond het thema “verbinding en samenwerking”, waarbij wordt ingespeeld op de nieuwe kansen die de Wmo biedt (ondersteuningsprogramma gemeentelijke regierol) en het wegnemen van belemmeringen rond het gebruik maken van het “volledig pakket thuis”. Belangrijke factor bij de uitvoering van dit actieplan is ook het aanbod van de corporaties om komende jaren fors te investeren in geschikte woningen en maatschappelijk vastgoed.

Mensen willen graag in hun vertrouwde omgeving blijven wonen. Wij zijn van mening dat het bij die vertrouwde omgeving niet alleen om een huis gaat, maar ook om de kwaliteit van de buurt, de contacten die mensen hebben, om het zich thuis voelen en actief kunnen zijn, zonodig met ondersteuning en zorg. Het gaat dan ook niet om alléén wonen, alléén ondersteuning of alléén zorg. Juist de verbinding daartussen willen wij centraal stellen in dit actieplan. Door een programma van ondersteunende maatregelen en acties beogen wij te inspireren om met elkaar samen te werken aan wonen, welzijn en zorg.

2. Wat is nodig?

Wonen

Wij willen dat ouderen en mensen met beperkingen zoveel als mogelijk kunnen kiezen hoe zij willen wonen en hoe zij daarbij ondersteuning en zorg op maat willen ontvangen. Dat begint met een geschikte woning. Wat bij fysieke beperkingen zwaar weegt, is de toegankelijkheid van de woning; voor iemand met fysieke beperkingen is een trap al snel een horde van formaat. Voor anderen is de beschutting en ligging bij een zorgpunt een voorwaarde om zelfstandig te kunnen wonen. Daarnaast zal een deel van de woningvoorraad geschikt moeten zijn voor mensen die een zwa(arde)re zorgvraag hebben.

De vraag van 55-plussers naar nultredenwoningen³ neemt toe. In de “Monitor Investeren voor de toekomst 2006”⁴ is berekend dat in de **periode 2006-2015 406.000 nultredenwoningen** (gemiddeld 45.000 per jaar) extra beschikbaar moeten komen voor ouderen en mensen met beperkingen, waarvan 116.000 voor mensen met een zwa(arde)re zorgvraag (gemiddeld 13.000 woningen per jaar waar bewoners zorg op afroep kunnen ontvangen). Ter vergelijking: van de totale woningvoorraad van bijna 7 mln. woningen (2006) zijn 1,5 mln. aangemerkt als nultredenwoning en 129.000 als ‘verzorgd wonen’ voor mensen met een zwa(arde)re zorgvraag .

Ondersteuning

Veel ouderen en mensen met een beperking kunnen met enige ondersteuning zelfstandig (blijven) wonen en hun leven inrichten naar hun eigen wensen. Ondersteuning kan gaan om dienstverlening in de vorm van huishoudelijke hulp, een boodschappen- en klussenservice, of een vervoersvoorziening, maar ook om een steuntje in de rug bij het onderhouden van sociale contacten. Gemeenten hebben een breed pakket aan mogelijkheden en instrumenten om hun kwetsbare burgers te ondersteunen. De opgave is om lokaal, naast geschikte huisvesting, activiteiten en ondersteuning te bieden die passen bij de wensen en behoeften van kwetsbare

³ Een nultredenwoning is een woning die intern en extern toegankelijk is.

Externe toegankelijkheid: de woonkamer van de woning of woonruimte is vanaf de straat te bereiken zonder traplopen;

Interne toegankelijkheid: vanuit de woonkamer zijn de keuken, het toilet, de badkamer en tenminste 1 slaapkamer zonder traplopen te bereiken.

⁴ Bijlage bij dit actieplan.

burgers en gebruik te maken van de mogelijkheden die de directe omgeving daarvoor biedt. Wanneer burgers oog hebben voor elkaar en gezamenlijk zinvolle activiteiten ondernemen, krijgen gevoelens van eenzaamheid minder kans. Ondersteuning van mantelzorg en vrijwilligerswerk vinden wij in dit licht dan ook essentieel.

Zorg

Een deel van de ouderen en mensen met een beperking heeft ook zorg nodig. Dat mag geen belemmering zijn om zelfstandig te wonen. Wat ons betreft gaat dat zowel om lichte als om zwaardere vormen van zorg. We willen zo lang mogelijk voorkomen dat iemand zou moeten verhuizen wanneer intensievere zorg nodig is. Wij vinden dat men in beginsel overal in Nederland 24-uurszorg thuis moet kunnen krijgen. Zorg op afroep, voor mensen die hulp nodig hebben bij de toiletgang of na een val bijvoorbeeld, maakt het voor meer mensen mogelijk zelfstandig te wonen. En als verhuizing in verband met zware zorg toch wenselijk is, dan moet er ook de mogelijkheid zijn te kiezen voor kleinschalige woonvormen zo dicht mogelijk bij de vertrouwde woonomgeving. In de brief "Zorg voor ouderen, om de kwaliteit van het bestaan"⁵, is al aangegeven dat er tot 2011 jaarlijks voor gemiddeld 1500 mensen met een zware zorgvraag, zoals dementerenden, kleinschalige woonconcepten moeten worden gerealiseerd.

Variatie en keuzevrijheid

Steeds meer geldt dat de wensen van ouderen en mensen met beperkingen ten aanzien van wonen, zorg en het inrichten van hun leven, divers zijn. Met name de aankomende generatie ouderen heeft specifieke wensen t.a.v. de kwaliteit van de woning of een specifieke woonvorm. Sommige ouderen hebben belangstelling voor het realiseren van een woonproject door middel van collectief opdrachtgeverschap; anderen zijn geïnteresseerd in woonvormen, zoals groepswonen met gelijkgestemde ouderen of met verschillende generaties, maar wel in zelfstandige woningen. Dergelijke woonvormen kunnen het verlenen van mantelzorg makkelijker maken, isolement of eenzaamheid voorkomen of verminderen en dragen zo bij aan langere zelfstandigheid. Variatie in aanbod zal tegemoet moeten komen aan de verschillende wensen van de (toekomstige generatie) ouderen op het gebied van wonen met dienstverlening en zorg, waarmee ook de keuzevrijheid wordt vergroot.

Inrichting van de wijk

Mensen met (fysieke) beperkingen kunnen zich makkelijker vrij bewegen in hun woonomgeving en gebruik maken van voorzieningen als de inrichting van de wijk de nodige aandacht heeft gekregen. De (woon)omgeving zou mensen moeten uitnodigen om er op uit te gaan. Er mogen dan ook geen onoverkomelijke fysieke obstakels zijn, de omgeving moet prettig aanvoelen en sociaal veilig zijn; ook moet de wijk voldoende voorzieningen bieden, zoals winkels, ontmoetingsruimten, maar ook servicepunten van waaruit zorg en ondersteuning kunnen worden geleverd. Dit zijn essentiële voorwaarden om te komen tot wijken waar mensen van alle leeftijden en in al hun diversiteit kunnen wonen en leven. Wij noemen dit generatiebestendige wijken.

Verbinding

Uiteindelijk gaat het ons er om dat al deze aspecten: de woning, zorg- en dienstverlening en de wijk, niet los kunnen staan van elkaar, maar op elkaar moeten aansluiten, passend bij de behoeften van kwetsbare burgers. Dat is een gezamenlijke ambitie voor alle partijen, inclusief het Rijk. Dit vraagt om daadkracht en creativiteit, de inzet van veel lokale en regionale partijen om tot onderlinge afstemming en samenwerking te komen, daarbij rekening houdend met de behoefte van deze groepen burgers.

Kortom: samenwerken aan wonen, welzijn en zorg.

3. Wat gaan VROM/WWI en VWS hiervoor doen?

⁵ Tweede Kamer, vergaderjaar 2006-2007, 30 800 XVI, nr. 146

Extra inspanningen zijn nodig op de terreinen wonen, zorg en ondersteuning en de inrichting van de woonomgeving, maar het gaat er ook vooral om verbindingen te leggen tussen deze terreinen. Dit kan niet zonder een goede samenwerking van partijen op lokaal niveau.

Wij werken in dit actieplan vier thema's uit:

- Verbinding: een samenhangende aanpak en regie op lokaal niveau;
- Voldoende geschikte woningen en variatie in aanbod;
- Zorg en ondersteuning op maat;
- Generatiebestendige wijken en woonomgeving.

3.1 Verbinding: een samenhangende aanpak en regie op lokaal niveau

De praktijk van wonen, welzijn en zorg staat of valt met een integrale aanpak. Wonen, ondersteuning en zorg kunnen niet zonder elkaar. Lokale partners hebben elkaar nodig om een goed product te kunnen leveren, dat tegemoet komt aan de behoefte van ouderen en mensen met beperkingen. Lokaal wordt al veel samengewerkt, waarbij werkzame en soms verrassende arrangementen worden ontwikkeld. Maar die integrale aanpak ontstaat niet overal vanzelf. Wij willen inzetten op een verbetering van die integrale aanpak, op een beter gebruik van kennis en instrumenten die voorhanden zijn. Wij willen in contact blijven met partijen om zo te proeven welke successen er worden geboekt, maar ook welke kansen er nog liggen in het verbinden van wonen, welzijn en zorg.

Onze acties in het kort:

- Impuls geven aan de gemeentelijke regierol in wonen, welzijn en zorg en de implementatie van kennis die in de afgelopen jaren is opgedaan;
- Open oor voor eventueel belemmerende regelgeving;
- Bij de versterking van patiënten-, gehandicapten- en ouderenorganisaties vormt het thema wonen, welzijn en zorg één van de beleidsprioriteiten;
- Ondersteuning van activiteiten van veldpartijen.

Ondersteuningsprogramma gemeentelijke regierol in wonen, welzijn en zorg

Wij willen in de jaren 2008 - 2010 de gemeentelijke regierol en de lokale samenwerking in wonen, welzijn en zorg agenderen, ondersteunen en zo een stevige impuls geven. Kenmerkend voor dit programma zal zijn dat het oog heeft voor de specifieke samenwerkingsrelaties die lokaal zijn ontstaan. In de lokale praktijk moeten veel partijen samenwerken, onder regie van de gemeente. Veel gemeenten, - bestuurders en ambtenaren – houden zich bezig met de vraag hoe zij deze rol goed kunnen invullen, in lokaal en in regionaal verband. Het samenspel met sterke partijen als de corporaties en zorgaanbieders, die vaak een initiërende of trekkende rol vervullen, vraagt aandacht. Regievoering vraagt ook om een goede samenwerking binnen het gemeentelijk apparaat tussen de afdelingen Wmo, Wonen en Ruimtelijke ordening.

Daarnaast zal dit programma expliciet gebruik maken van de bestaande kennis. Er is de afgelopen jaren veel kennis opgebouwd en verspreid door verschillende partijen over woonzorgbeleid, –uitvoering en over de instrumenten die hierbij kunnen worden gebruikt. De implementatie van de kennis vraagt nog de nodige aandacht. Dit ondersteuningsprogramma maakt gebruik van die kennis en wil die lokaal en op maat helpen implementeren. Ook de instrumenten en resultaten die de activiteiten in de volgende paragrafen opleveren zullen daarbij worden betrokken.

Het programma bevat een verkenning van de vragen in het land, een analyse van Wmo-beleidsplannen en woonvisies en rondetafelgesprekken op bestuurlijk niveau. Op basis hiervan wordt een ondersteunings- en scholingsaanbod ontwikkeld dat lokaal op maat kan worden ingezet.

Dit ondersteuningsprogramma draagt ook bij aan het vernieuwingsprogramma van de Wet maatschappelijke ondersteuning, waarin de verdieping, verbreding en concretisering van de Wmo-thema's centraal staan. In de Tweede Voortgangsrapportage Wmo⁶ is uw Kamer hierover geïnformeerd.

Open oor voor eventueel belemmerende regelgeving

Op het terrein van wonen met diensten en zorg op maat gelden veel landelijke en lokale regels. In de praktijk blijkt al veel mogelijk te zijn binnen de bestaande regels. Aan specifieke regelgeving wordt nog gewerkt (zie bijvoorbeeld 'volledig pakket thuis' onder paragraaf 3.3). Toch is het mogelijk dat de uitvoering van lokale projecten op belemmerende regels stuit. De ministeries van VROM/WWI en VWS staan open voor dergelijke problemen. Indien de analyse wordt gedeeld, zullen de ministeries bezien of de regels kunnen vervallen of kunnen worden aangepast. De omgang en ervaringen met wet- en regelgeving worden meegenomen in het ondersteuningsprogramma gemeentelijke regierol.

Voorbeeld: wijkconvenanten

In Breda hebben 26 organisaties, waaronder een aantal consumentenorganisaties, het manifest Geschikt Wonen voor Iedereen getekend. Gemeente en maatschappelijke partners maken zich sterk voor een stad waarin wonen, welzijn en zorg goed geregeld en voor iedereen bereikbaar zijn. Uitgangspunt is dat iedereen moet kunnen wonen waar hij of zij dat prettig vindt. Woningen worden aangepast en zorg, welzijn en winkels zijn in de buurt.

Onderdeel van de aanpak in Breda zijn de wijkconvenanten. Per wijk wordt gekeken welke functies er zijn en wat gecombineerd kan worden, welke afspraken er al zijn gemaakt en wat nog ontbreekt of verbeterd kan worden. Dit vormt de basis voor afspraken tot 2010. Daarnaast worden beleidsterreinen op elkaar afgestemd: de inzet van Wmo-gelden, bijvoorbeeld voor mantelzorg, wordt nauw afgestemd met het beleid rond Geschikt Wonen voor Iedereen.

Versterking patiënten-, gehandicapten en ouderenorganisaties

In het licht van de versterking van patiënten-, gehandicapten- en ouderenorganisaties als gesprekspartners voor zorgaanbieders, verzekeraars, overheden en andere maatschappelijke organisaties wordt samen met landelijk werkzame consumentenpartijen een aantal programma's uitgewerkt. Eén van de beleidsprioriteiten in deze programma's betreft het terrein van wonen, welzijn en zorg en het bevorderen van het zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving (zelfstandig) kunnen blijven wonen.

Ondersteuning van activiteiten van veldpartijen

Waar nodig en waar mogelijk ondersteunen wij partijen bij activiteiten die bijdragen aan de doelstellingen van dit actieplan. Wij ondersteunen bijvoorbeeld de kennisverspreiding tijdens Project!mpuls-bijeenkomsten en een congres over wonen en zorg van het Aedes-Actiz Kenniscentrum Wonen-Zorg. Wij zijn voornemens het pilotproject 'Samen wonen Jong en Oud' van Zorgberaad Midden Holland te steunen.

Voorbeeld: Pilotproject Samen wonen Jong en Oud

In Krimpen aan de IJssel wordt in een bestaande buurt waar 200 nieuwbouwwoningen zijn gepland een project uitgevoerd waarin vanaf de start van de nieuwe buurt het stimuleren van onderlinge dienstverlening en informele zorg centraal staat. Jong helpt oud en oud helpt jong. Van groot belang is dat de buurtbewonerscommissie het initiatief omarmt en dit gezamenlijk met partijen mede vorm geeft.

⁶ Tweede Kamer, 2007-2008, 29538, nr. 58

3.2 Voldoende geschikte woningen en variatie in aanbod

Onze acties in het kort:

- Inzet woningcorporaties op het terrein van huisvesting voor ouderen en kwetsbare groepen zoals vastgelegd in Onderhandelaarsakkoord d.d. 17 september 2007;
- Agenderen van de urgentie en volgen van de vorderingen op het terrein van voor ouderen geschikte woningen in de nieuwbouw;
- Inzicht in de opgave nultredenwoningen voor de komende jaren door een driejaarlijkse monitoring;
- Inventariseren van effectieve voorbeelden van toewijzing van geschikte woningen aan ouderen en gehandicapten in de lokale praktijk;
- Bevorderen van het beter geschikt laten maken (opplussen) van de bestaande huur- en koopwoningenvoorraad;
- Onderzoek en themapublicatie over het woongedrag en de woonwensen van senioren (vervolgmodule WoonOnderzoekNederland 2006);
- Identificeren van kansrijke woonconcepten door een onderzoek naar de kwaliteit en kwantiteit van vraag- en aanbod op de woningmarkt;
- Ondersteuning van activiteiten van veldpartijen.

Inzet woningcorporaties

Om de opgave voor nultredenwoningen op termijn te realiseren, zal de jaarlijkse productie van nultredenwoningen in de nieuwbouw moeten stijgen tot 40%. Woningcorporaties zijn een belangrijke partner in het realiseren van geschikte woningen en maatschappelijk vastgoed en wij verwachten van hen een forse inzet op dit terrein. In het Antwoord aan de samenleving van 31 januari 2007 heeft Aedes aangeboden dat corporaties in de periode 2007 tot en met 2010 circa 160.000 huur- en koopwoningen bouwen, waarvan 80% ook geschikt is voor ouderen. In het Onderhandelaarsakkoord van 17 september 2007 is dit in een concrete afspraak voor 150.000 woningen vastgelegd. Daarnaast zullen woningcorporaties zich inzetten voor het aanbod van geschikte woningen voor mensen met een zwa(arder)e hulpvraag en voor kwetsbare groepen, zoals GGZ-cliënten en voor de maatschappelijke opvang. De uitwerking vindt lokaal plaats. Wij volgen de ontwikkeling van het aantal nultredenwoningen samen met partijen en zullen zonodig hierover in overleg treden. De minister voor WWI informeert de Tweede Kamer jaarlijks over de prestaties van woningcorporaties op het terrein van wonen en zorg, alsmede het huisvesten van specifieke doelgroepen, zoals dak- en thuislozen.

Voorbeeld: het heft in eigen handen

Soms nemen mensen het heft in eigen hand. Zo zijn er zes jonge meiden in Amsterdam, meervoudig gehandicapt, die samen gaan wonen in een nieuw eigen huis. De ouders van deze meiden hebben het voortouw genomen om huisvesting en zorg naar eigen wens van hun dochters te realiseren. De woningcorporatie heeft dit actief ondersteund.

Private woningaanbieders

Het aanbod van de private woningsector is vooral gericht op de hoge(re) segmenten van de woningmarkt en de combinatie van wonen met comfort en gemaksdiensten. De groep (welvarende) ouderen met specifieke woonwensen groeit en dit biedt kansen en mogelijkheden voor samenwerking met/tussen publieke en private partijen.

Voorbeeld: project "Zorgeloos beheren"

Een onderzoek dat VROM/WWI en VastgoedBelang (vereniging van particuliere beleggers in vastgoed) hebben laten doen naar de kennis over en bereidheid van particuliere beleggers in vastgoed om te investeren in zorgwoningen heeft geleid tot een maatregelenprogramma van de vereniging, dat het thema wonen en zorg meer onder de aandacht van deze beleggers moet brengen.

Voortgang woningbouwafspraken 2005-2009

In het overleg dat de minister voor WWI voert met de woningbouwregio's over de voortgang van de woningbouwafspraken, komt ook de noodzaak van realisatie van voor ouderen geschikte woningen in de nieuwbouw expliciet aan de orde. In het Actieplan Woningproductie, dat op 22 november jl. aan de Tweede Kamer is gestuurd, is hiervoor eveneens aandacht gevraagd.

Inzicht in de opgave nultredenwoningen

Met de monitor 'Investeren voor de toekomst' 2006 geven wij inzicht in de nieuw berekende opgave voor nultredenwoningen en "verzorgd wonen" voor de periode 2006-2015 en de wijze waarop deze opgave kan worden gerealiseerd.

Deze monitor is voor een belangrijk deel gebaseerd op het WoonOnderzoek Nederland (WoON) 2006. In het WoON wordt het aantal nultredenwoningen in ons land aanmerkelijk nauwkeuriger geschat dan voorheen bij de berekening van de oude opgave. Daarmee hebben we een scherpere blik op de opgave die ons te wachten staat als gevolg van het nog in te lopen tekort, de jongste inzichten ten aanzien van de vergrijzing en de te verwachten extramuralisering. De nieuwe berekening van de opgave vervangt daarmee niet alleen de vorige, maar vormt bovendien het nieuwe ijkpunt voor de monitoring van de voortgang. De monitor heeft een driejaarlijkse frequentie.

De opgave voor nultredenwoningen moet door lokale partijen gerealiseerd worden door middel van nieuwbouw, verbouw tot nultredenwoning en het gericht toewijzen van nultredenwoningen aan ouderen en mensen met beperkingen. Met het creëren van voldoende zorgsteunpunten kunnen bestaande nultredenwoningen in de buurt daarvan worden opgewaardeerd tot woningen in de categorie 'verzorgd wonen', waarin huishoudens zorg op afroep kunnen krijgen.

De belangrijkste bijdrage aan het realiseren van de opgave verwachten wij van de nieuwbouw. Indien de marktpartijen in de nieuwbouw het percentage nultredenwoningen - tot voor kort 30% - spoedig zouden weten te verhogen naar 40%, is daarmee tweederde van de landelijke opgave te realiseren. Desondanks zal ook de verbouw van woningen een substantiële bijdrage kunnen en moeten leveren. Het grootste potentieel aan seriematig en tegen beperkte investeringen tot nultredenwoning te verbouwen woningen blijkt te vinden in de huursector.

De editie van de monitor van 2006 laat zien dat de groeiende behoefte aan nultredenwoningen zeker niet het exclusieve probleem van de steden (G31) is, maar ook van kleinere gemeenten. Afgezet tegen de mogelijkheden voor nieuwbouw en verbouw lijken de gemeenten van 20 tot 50 duizend inwoners voor de grootste krachtsinspanning te staan. Ook de kleinere gemeenten met minder dan 20 duizend inwoners zullen alle zeilen moeten bijzetten om aan de geraamde behoefte te kunnen voldoen. De G4 hebben de beste papieren om de opgave te realiseren, op de voet gevolgd door de G27 en de gemeenten (buiten de G31) groter dan 50 duizend inwoners.

Bevorderen effectieve woonruimteverdeling

Niet alle (nieuwe) nultredenwoningen worden bewoond door of komen terecht bij 55-plus huishoudens of huishoudens van mensen met beperkingen. Het lokaal identificeren en gericht toewijzen van nultredenwoningen kan een bijdrage leveren aan de realisatie van de opgave van dit actieplan, doordat daarmee het aandeel van deze huishoudens in nultredenwoningen in de huursector kan worden vergroot. Samen met de VNG en Aedes laten wij onderzoek verrichten naar wat senioren en mensen met een beperking als woonconsument beweegt. Daarnaast kijken we of en zo ja welke rol woonruimteverdeling voor de doelgroep van het actieplan speelt in de

lokale praktijk. Doel van dit onderzoek is het inventariseren van effectieve regionale of lokale voorbeelden en kennisoverdracht aan gemeenten. Het resultaat komt voorjaar 2008 beschikbaar.

Bevorderen beter geschikt laten maken (opplussen) van de bestaande huur- en koopwoningvoorraad

Naast de tijdige realisatie van de opgave voor nultredenwoningen is het belangrijk dat een deel van de bestaande woningvoorraad, zowel in de huur- als koopsector, met beperkte fysieke ingrepen beter geschikt wordt gemaakt voor bewoning door ouderen en mensen met een beperking (het zgn. opplussen), zonder van deze woningen nultredenwoningen te (hoeven) maken.

Het (preventief laten) aanbrengen van aanpassingen die comfort en veiligheid in de woning vergroten, stelt ouderen in staat lang(er) zelfstandig in hun woning te blijven wonen, bijvoorbeeld door het aanbrengen van een toilet op de slaapverdieping.

Voor de gemeente kan dit betekenen dat daarmee een beroep op grote en dure woning-aanpassingen op grond van de Wmo kan worden uitgesteld of voorkomen. Het eigen woningbezit onder 55-plussers neemt nog steeds toe. In 2006 bedroeg dit 51%. De gemeente kan, samen met welzijns- en/of ouderenorganisaties, een belangrijke rol vervullen bij informatieverstrekking aan en advisering van oudere eigenaar-bewoners over mogelijkheden van aanpassing van de eigen woning en hen daarbij stimuleren tot het daadwerkelijk realiseren daarvan.

Mede in opdracht van de minister voor WWI wordt een meetinstrument ontwikkeld, waarmee potentieel geschikt te maken eengezinswoningen eenvoudig kunnen worden opgespoord. Met dit meetinstrument (de zgn. 'doorzonscan'), dat in 2008 landelijk beschikbaar komt, kan een gemeente aan de hand van gegevens uit haar eigen WOZ-administratie nagaan, hoeveel en welke woningen kansrijk zijn om te worden opgeplust. Een woningcorporatie kan gebruik maken van gegevens uit haar Woningwaarderingssysteem.

Woonwensen senioren in kaart brengen

Als vervolg op de basismodule van het WoonOnderzoekNederland 2006 is een verdiepingsonderzoek gestart op het thema wonen en senioren. Oogmerk is het achterhalen van de drijfveren voor en trends in het woongedrag van ouderen, in het bijzonder van de groep van vitale senioren. De resultaten van dit onderzoek worden opgenomen in een themapublicatie, die voorjaar 2008 verschijnt.

Identificeren kansrijke woonconcepten

Wij laten onderzoek verrichten naar de vraagkant (de senioren) en de aanbodkant (gemeenten, projectontwikkelaars, woningcorporaties) van de 'vergrijzende' woningmarkt. Met het resultaat hiervan kunnen beide kanten van de markt mogelijk bewust worden gemaakt van de veranderende woonbehoeften die de komende jaren kunnen ontstaan.

In dit onderzoek worden tevens de gewenste extra's op het vlak van dienstverlening en zorg binnen verschillende woonconcepten betrokken. De bedoeling is om deze woonconcepten te voorzien van een kwantitatief aspect; welk deel van de (op termijn) verhuiscapabele ouderen (55+) heeft belangstelling voor deze woonconcepten? Het resultaat komt voorjaar 2008 beschikbaar.

Ondersteuning van activiteiten van veldpartijen

Wij faciliteren waar nodig en mogelijk veldpartijen bij de uitvoering van projecten die bijdragen aan de doelstelling van dit actieplan. Een voorbeeld is het 'project Senioren huistest', waarin een test wordt ontwikkeld en beschikbaar wordt gesteld om de geschiktheid van de woning te kunnen bepalen. Een ander voorbeeld is het (vervolg)project "Meer woningen voor ouderen" van de gezamenlijke ouderenbonden. Binnen dit project worden vrijwilligers opgeleid tot lobbyist, waarna zij gemeenten benaderen met als doel specifieke woon(zorg)behoeften en -wensen onder de aandacht te brengen en het belang van tijdige realisatie van geschikte ouderenhuisvesting te benadrukken. Met het 'project Wegwijzer Zorg in woningen' worden adviezen ontwikkeld voor de vormgeving en inrichting van woningen waarin zorg in oplopende zwaarte kan worden verleend.

3.3 Zorg en ondersteuning op maat

Langer zelfstandig willen wonen brengt vaak een behoefte aan zorg en ondersteuning met zich mee. Ook hier geldt dat vooral de nieuwe generatie ouderen wil kunnen kiezen tussen verschillende arrangementen van diensten en zorg. Door meer variatie in woonvormen te stimuleren en de mogelijkheid te bieden daar ook zorg en ondersteuning te ontvangen, wordt de keuzevrijheid van cliënten vergroot.

Onze acties in het kort:

- Programma “Vernieuwing en kwaliteit Wmo”: ondersteuning van gemeenten bij het vernieuwen en verbreden van het lokale beleid in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning;
- Ondersteunen van mantelzorg en vrijwillige inzet: uitvoeren van de speerpunten uit de brief van 9 oktober 2007 aan de Tweede Kamer;
- Invoering van het “volledig pakket thuis” in de Awbz-zorg per 1 juli 2007 en het per 1 januari 2009 mogelijk maken dat dit ook door thuiszorginstellingen kan worden geleverd;
- Versnellen van de totstandkoming van kleinschalige zorg in kleinschalige woonvormen voor mensen met een zwa(arde)re zorgvraag en vergroten van het aandeel kleinschalige zorg door een stimuleringsregeling;
- Evaluatie van de Zorginfrastructuurregeling en een onderzoek naar de dekkingsgraad in Nederland van de beschikbaarheid van zorg op afroep in de vorm van bijvoorbeeld de aanwezigheid van zorgsteunpunten;
- Stimuleren van toepassing ICT en domotica;
- Verminderen van overlast en verbeteren van de leefsituatie van cliënten uit de maatschappelijke opvang door uitvoering Plan van aanpak Maatschappelijke opvang;
- Onderzoek naar de gevolgen van financieel scheiden van wonen en zorg voor burgers en andere partijen;
- Ondersteuning van activiteiten van veldpartijen.

Maatschappelijke ondersteuning

Met de inwerkingtreding van de Wmo per 1 januari 2007 hebben gemeenten de taak gekregen te zorgen voor een goede ondersteuningsstructuur, waardoor kwetsbare burgers zich beter kunnen redden. Het ondersteuningsaanbod in het kader van de Wmo is breed: van huishoudelijke verzorging tot maatschappelijke opvang, van cliëntondersteuning tot woningaanpassingen. Bovendien is er grote winst te behalen door de verbinding te leggen met aanverwante beleidsterreinen, zoals het wonen. Er zijn voorbeelden van gemeenten die op een vernieuwende wijze het ondersteuningsaanbod voor ouderen en mensen met een beperking vormgeven. Vanuit VWS worden gemeenten op verschillende manieren ondersteund bij de invulling van hun Wmo-beleid. Hiervoor zal een programma “Vernieuwing en kwaliteit Wmo” 2008-2012 worden uitgevoerd, waarin de verdieping en concretisering van de Wmo-thema’s centraal staan. In de Tweede Voortgangsrapportage Wmo⁷ is uw Kamer hierover geïnformeerd. Gekoppeld aan dit programma zal ook aan versterking van de welzijnssector, in het bijzonder in de 40 Krachtwijken, worden gewerkt.

⁷ Tweede Kamer 2007-2008, 29538, nr. 58

Voorbeeld: Ondersteuning koppelen aan participatie

In Almere wordt uitgegaan van het principe van wederkerigheid. Waar mensen ondersteuning vragen, op welk terrein dan ook, wordt middels de Wmo-vragenlijst meteen gekeken wat die persoon aan kwaliteiten, talenten en mogelijkheden in huis heeft om iets terug te doen voor de wijk. De drie centrale thema's in de Wmo-vragenlijst zijn dan ook de ondersteuningsvraag, het zelforganiserend vermogen van de vrager en het gebruik van de potentie van de omgeving. De wijkaanpak moet leiden tot het versterken van sociale netwerken, het bevorderen van participatie en het vergroten van zelfredzaamheid en meer burgerinitiatieven. Een voorbeeld ter verduidelijking: een ouder echtpaar, sociaal sterk geïsoleerd, wil geen hulp accepteren omdat "ze hun hand niet op willen houden". Echter, in ruil voor deze hulp is hen gevraagd leesmoeder en -vader te worden op de basisschool in de buurt. Dit werd wel geaccepteerd. De ondersteuningsvraag werd hier op eenvoudige wijze gekoppeld aan participatie en het verminderen van sociale isolatie.

Mantelzorg en vrijwilligerswerk

Specifieke aandacht is er voor mantelzorg en vrijwilligerswerk. In de brief⁸ van de Staatssecretaris van VWS aan uw Kamer over mantelzorg en vrijwilligerswerk wordt een aantal speerpunten genoemd om de positie van mantelzorgers te versterken. Onder meer kan worden gedacht aan het verbeteren van mogelijkheden om mantelzorg en arbeid te combineren, aan het ondersteunen van gemeenten bij het ontwikkelen en uitwerken van een op mantelzorgers gericht gemeentelijk beleid en aan het geven van speciale aandacht aan bepaalde groepen mantelzorgers (allochtonen). Deze maatregelen dragen er direct en indirect aan bij dat mensen langer zelfstandig kunnen wonen. Een eenvoudig voorbeeld van gemeentelijke mogelijkheden om mantelzorgers te ondersteunen betreft het aanbieden van parkeervergunningen aan mantelzorgers.

Voorbeeld: Zorg en vrijwilligerswerk

In Zorgcentrum De Schutse te Rotterdam doen ouderen uit de wijk, 60- tot 70-jarigen, vrijwilligerswerk voor ouderen die in de instelling wonen, voornamelijk 80-plussers. Zij geven computerles, dansles of helpen mensen bij het eten. De buurtbewoners krijgen daar ook iets voor terug, namelijk waardering voor het vrijwilligerswerk dat zij doen, maar ook een restaurant waar iedereen uit de buurt tegen een kleine prijs kan eten en gebruik kan maken van het servicecentrum, bijvoorbeeld om bonnen voor de film te bestellen. Zo wordt de zorg voor mensen met een sociaal netwerk verbonden.

Volledig pakket thuis

Tot voor kort kon verblijfszorg alleen geleverd worden in combinatie met de woonfunctie. Het thuis ontvangen van verblijfszorg is mogelijk geworden door de invoering van het "volledig pakket thuis" (VPT) in de Awbz-zorg per 1 juli 2007. Tot 1 januari 2009 is het VPT een instrument voor instellingen die extramuraliseren. Het streven is dat daarna de toepassing van het VPT breder mogelijk wordt en dat naast verblijfsinstellingen ook de thuiszorginstellingen het VPT kunnen aanbieden.

De toename van het aantal 75-plussers vraagt om nieuwe en hoogwaardige alternatieven voor verblijf in een instelling. Invoering van het volledig pakket thuis is een nieuwe mogelijkheid om te kunnen voldoen aan de vraag naar complete en betaalbare zorg op een plaats waar de verzekerde wil wonen. Invoering van het volledig pakket thuis maakt mogelijk dat de cliënt ook op

⁸ Tweede Kamer, 2007-2008, 30169, nr. 11

basis van het financieel scheiden van wonen en zorg een samenhangend zorgarrangement wordt aangeboden met zorg op afroep in de directe nabijheid. Het komt daarmee tegemoet aan de maatschappelijke wens om thuis dan wel kleinschalig te wonen. Ook zal de aanbieder indien nodig een beschermde of beveiligde omgeving creëren door het regelen van voldoende toezicht en coördinatie. Een aanbod van zorgfuncties en toezicht wordt in onderlinge samenhang geborgd.

Wij verwachten dat het volledig pakket thuis een belangrijke impuls kan geven aan vernieuwingen op het gebied van wonen en zorg.

Stimuleringsregeling kleinschalig wonen

In kleinschalige woonvormen in de wijk kunnen intensieve zorg en een vertrouwde huiselijke omgeving gecombineerd worden. Wij willen dit stimuleren. Er komt, zoals gemeld in de brief "Zorg voor ouderen. Om de kwaliteit van het bestaan"⁹, een stimuleringsregeling ten behoeve van de zorgsector waarmee wij de totstandkoming van kleinschalig wonen en de mogelijkheden van kleinschalige zorg voor mensen met een zwaardere zorgvraag kunnen versnellen. De subsidieregeling draagt er toe bij dat het aandeel kleinschalige zorg een substantieel deel van het totale aanbod wordt. Hoe groot het aandeel kleinschalige zorg moet worden, hangt mede af van wat mensen met een zwaardere zorgvraag zelf willen. In 2005 bedroeg dit aanbod ongeveer 10%. Wij verwachten op basis van de huidige ontwikkelingen dat in 2010 het aandeel kleinschalige zorg ongeveer op 25% zal uitkomen. Voor een deel vindt deze kleinschalige zorg dan plaats binnen de grotere instellingen en voor een beperkt deel ook op gedecentraliseerde kleine locaties in de wijk. Met name deze laatste vorm van kleinschalige zorg willen wij verder stimuleren. Niet alleen omdat het voor de persoon zelf die is aangewezen op deze voorziening voordelen geeft, zoals dichter bij de eigen woonomgeving en eventueel de thuis achterblijvende partner zijn. Maar ook om in combinatie met zorgsteunpunten sterke voorzieningen te maken om de zorg aan huis in de wijk verder uit te bouwen. De ambitie is om in de komende 4 jaar, tot 2012, met de subsidieregeling te bereiken dat juist het aandeel kleinschalige locaties voor kleinschalige zorg sterk toeneemt. Verder zal in 2008/2009 onderzoek worden verricht naar de personele gevolgen van kleinschalig werken, de motivatie van verzorgend personeel om in kleinschalige woonvormen te werken, de wijze waarop de multidisciplinaire zorg organisatorisch vorm kan worden gegeven en de monitoring van de gevolgen van kleinschaligheid voor de kwaliteit van het leven van de bewoners.

Zorg op afroep

Sommige mensen dienen 24 uur per dag van noodzakelijke zorg gebruik te kunnen maken: zorg op afroep. De beleidsregel zorginfrastructuur¹⁰ maakt financiering mogelijk van zorgsteunpunten, van waaruit die zorg op afroep thuis kan worden geleverd. In 2008 zal deze regeling geëvalueerd worden. Daarnaast zal worden nagegaan wat de dekkingsgraad in Nederland is van de beschikbare zorg op afroep. Indien uit de resultaten van het onderzoek zou blijken dat zorg op afroep op een aantal plaatsen in Nederland onvoldoende beschikbaar is, zal worden bezien op welke wijze de dekkingsgraad kan worden verhoogd.

ICT en domotica

Zoals in de brief 'Zorg voor ouderen, om de kwaliteit van het bestaan'¹¹ is aangegeven, zal nadrukkelijk aandacht worden besteed aan de toepassing van ICT en domotica met extra aandacht voor kleinschalig wonen. Hoewel de technologie de "handen aan het bed" nooit kan vervangen, zal ICT-domotica meer moeten worden toegepast, daar waar het zelfstandig wonen van ouderen en mensen met beperkingen ondersteunt en kwaliteit van leven vergroot. Bovendien vormen de nieuwe technologieën een belangrijke ondersteuning voor de zorgverleners, zodat de langdurige zorg ook behouden blijft. Wie zorg thuis nodig heeft, moet dat ook krijgen, de "handen in de thuisomgeving" moeten ook behouden blijven.

⁹ Tweede Kamer, 2006-2007, 30 800 XVI, nr. 146

¹⁰ Beleidsregel ZIS

¹¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2006-2007, 30 800 XVI, nr. 146.

In de afgelopen periode is in Nederland heel veel tot stand gebracht op dit gebied. ICT-domotica heeft aantoonbare meerwaarde, maar wordt toch nog niet op grote schaal toegepast. De komende jaren is de uitdaging om daar waar mogelijk tot een opschaling te komen van bewezen ICT en domotica toepassingen. Dat betekent in deze context dus: niet meer experimenteren, maar breed toepassen. WWI en VWS zullen hiervoor overleg voeren met Aedes, koepel van woningcorporaties, en met provincies, gemeenten en organisaties actief op het terrein van ICT en domotica.

In Europees verband is er veel aandacht voor langer zelfstandig (gezond) thuis blijven wonen met behulp van ICT-domotica. Een voorbeeld is het Ambient Assisted Living (AAL)-programma, onderdeel van het actieplan Gezond ouder worden in de informatiemaatschappij¹². Het AAL-project gaat naar verwachting begin 2008 van start en 21 landen, waaronder Nederland, nemen hieraan deel. Twee lopende Europese projecten waar Nederland aan deelneemt zijn het Netcarity project¹³ en het Soprano project¹⁴.

Netcarity is gericht op de ontwikkeling van goedkope en lichte technologische infrastructuur en domotica in woningen van ouderen. De Netcarity-oplossingen zullen in 100 woningen in Nederland gedemonstreerd worden. Vijf Europese landen nemen deel aan Netcarity. Soprano is gericht op het ontwerpen en ontwikkelen van slimme domotica technieken en diensten met gemakkelijke bedieningsmogelijkheden voor ouderen. Aan dit project nemen 22 organisaties uit zeven Europese landen deel. De Soprano-oplossingen zullen in 600 woningen in vier verschillende landen, waaronder 100 in Nederland, gedemonstreerd worden.

Financieel scheiden van wonen en zorg

Met dit actieplan wordt beoogd dat er meer keuzemogelijkheden op de woonmarkt komen voor burgers op het terrein van wonen, welzijn en zorg. Onderzocht wordt of het breed invoeren van het financieel scheiden van wonen en zorg een extra impuls kan betekenen om deze doelstelling te realiseren, wat de (inkomens)gevolgen daarvan zijn voor burgers, met specifieke aandacht voor mensen met een laag inkomen, en wat de gevolgen zijn voor andere partijen. De resultaten hiervan komen voorjaar 2008 beschikbaar. Deze zullen worden betrokken bij de standpuntbepaling op het SER-advies over de toekomst van de AWBZ.

Voorbeeld: wooninitiatief Ons huis

Ouders van negen verstandelijk gehandicapte jongeren hebben zelf het initiatief genomen om met behulp van persoonsgebonden budgetten en het financieel scheiden van wonen en zorg negen appartementen voor hun verstandelijk gehandicapte kinderen te bouwen in Kockengen. Naast de woningen staat een mooi oud kerkje waarin lunchroom Kunst en koffie gevestigd is. Hier werken verstandelijk gehandicapten in de bediening.

Maatschappelijke opvang

Voor mensen die gebruik maken van de maatschappelijke opvang is het moeilijk om weer volledig zelfstandig te participeren in de maatschappij en te wonen op een manier die gebruikelijk is. Het Plan van aanpak maatschappelijke opvang G4-rijk¹⁵ bevat een persoonsgerichte, minder vrijblijvende aanpak van daklozen. Omdat hun vaak overlastgevend gedrag het gevolg is van hun dakloosheid, psychische en/of verslavingsproblemen zal een verbetering van hun leefomstandigheden overlast sterk verminderen. Begeleid wonen is voor mensen die gebruik maken van maatschappelijke opvang een stap bij het – binnen hun mogelijkheden - zelfstandiger participeren in de maatschappij. Door uitvoering van het plan zal de capaciteit van begeleid

¹² Ageing well in the Information Society. Gezond ouder worden in de informatiemaatschappij – Een i2010 initiatief – Actieplan inzake informatie en communicatietechnologieën voor ouderen: COM(2007)332.

¹³ Netcarity=A networked multisensor system for elderly people: healthcare, safety, and security in the home and environment.

¹⁴ Soprano=Service Oriented Programmable Smart Environment for Older Europeans.

¹⁵ Tweede Kamer, 2006-2007, 29325, nr. 8

wonen voor deze groep worden uitgebreid. Verschillende partijen, waaronder GGZ-instellingen en woningcorporaties zijn nauw betrokken bij de uitvoering van het plan. Er vindt samenwerking plaats tussen de maatschappelijke opvang en woningcorporaties bij het bieden van huisvesting in combinatie met begeleiding. Die betrokkenheid komt ook tot uiting in het preventiebeleid van corporaties ter voorkoming van huissuitzetting.

Jaarlijks reiken wij een prijs uit aan het beste initiatief aan de onderkant van de woonladder: "de zilveren woonladder". Ook hebben wij recent (december 2007) de Handreiking voor huisvesting van bijzondere doelgroepen, getiteld 'Iedereen onder dak' uitgebracht, ter ondersteuning van alle partijen die betrokken zijn bij de planvorming en de exploitatie van woonvoorzieningen voor bijzondere doelgroepen.

Ondersteuning van activiteiten van veldpartijen

Waar nodig en mogelijk geven wij onze steun aan activiteiten van veldpartijen die bijdragen aan de doelstellingen van dit actieplan. Zo zijn wij bijvoorbeeld voornemens om een project te steunen waarin een methodiek wordt ontwikkeld om kwetsbare ouderen vroegtijdig in beeld te brengen. Verder wordt financieel bijgedragen aan een innovatief domotica-project door zorginstelling Daelhoven te Soest, gericht op het zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen van mensen met zeer zware beperkingen. Daarnaast ondersteunen wij een onderzoek van de Federatie Gemeenschappelijk Wonen. Het onderzoek besteedt o.a. aandacht aan de invloed van leeftijdenbeleid en fysieke woonaspecten op de continuïteit van de woongemeenschap en de sociale netwerken en zorpositie van ouderen in woongemeenschappen.

Voorbeeld: Gestippeld wonen

In de wijk Ommoord, Rotterdam ligt – tussen park, winkelcentrum en metrostations - de serviceflat Laurens, waar de Surinaams-Javaanse woongroep Santosa is gevestigd. Deze woongroep wordt gevormd door ouderen die "gestippeld wonen" in het grote flatgebouw, dat wil zeggen: zij wonen verspreid tussen de andere vijfhonderd woningen die geen deel uitmaken van de woongroep. De woningen van de woongroep zijn wel twee aan twee geclusterd en er is een gemeenschappelijke ruimte. Leden van de woongroep participeren in de bewonerscommissie, waar bijvoorbeeld ook wensen over het serviceaanbod worden besproken.

3.4 Generatiebestendige wijken en woonomgeving

Om ouderen en mensen met beperkingen in staat te stellen zelfstandig in hun eigen buurt te (blijven) wonen en te participeren in de maatschappij, dient de woonomgeving aan een aantal belangrijke voorwaarden te voldoen. Te denken valt aan toegankelijkheid, sociale veiligheid en voldoende voorzieningen.

Onze acties in het kort:

- Onderzoek naar voorbeelden van wijkservicepunten en de succes- en faalfactoren hierbij ten behoeve van het veld;
- Het bewust maken van de samenleving van het bestaan van onnodige drempels voor mensen met een beperking en verbeteren van de beeldvorming, zoals thans onder meer door de Taskforce Handicap en Samenleving wordt gedaan;
- Ondersteuning van activiteiten van veldpartijen.

Wijkservicepunten

De nabijheid van een ontmoetingsruimte, waar ook een variatie aan diensten en eventueel zorg kan worden geleverd, kan een belangrijke rol spelen voor mensen om in de wijk te kunnen (blijven) wonen. Wijkservicepunten – in diverse vormen die lokaal passend moeten zijn - kunnen

in deze behoefte voorzien. Wij zullen de huidige stand van zaken en de succes- en faalfactoren van dergelijke wijkservicepunten laten onderzoeken. Dit zal ter beschikking worden gesteld aan veldpartijen en input zijn voor eventueel verder beleid.

Voorbeeld: woonzorgcentrum als wijkservicepunt

In Den Haag is kort geleden het woonzorgcentrum Hoge Veld geopend, dat op allerlei terreinen uit gaat van de menselijke maat. Niet alleen is er keuze uit verschillende typen appartementen, maar ook zijn er allerlei voorzieningen bij de hand die maken dat de bewoners zoveel mogelijk door kunnen met hun gewone leven. Er is een kinderopvang (bewoners en kinderen ondernemen soms samen activiteiten), een grand-café, een winkeltje voor de dagelijkse boodschappen en een gezondheidscentrum met onder andere een huisarts en een apotheek. Voor dementerende ouderen biedt dit de mogelijkheid om zoveel mogelijk zelf te doen, denk bijvoorbeeld aan de boodschappen. De wijkbewoners kunnen gebruik maken van het restaurant.

Bewustmaking en beeldvorming rond mensen met beperkingen

Wij financieren in dit kader onder meer de Taskforce handicap en samenleving die tot doel heeft de samenleving bewust te maken van de drempels die de samenleving soms opwerpt voor mensen met een beperking. Zo heeft zij bijvoorbeeld opdracht gegeven tot de Gemeentetoets, een vragenlijst ter beoordeling van de mogelijkheden voor deelname aan het lokale leven door mensen met een beperking, gaat zij met gemeenten in debat over wat een gemeente kan doen om drempels weg te nemen en organiseert zij begin 2008 een congres 'Werken aan wonen'. In deze activiteiten besteedt de Taskforce onder andere ruim aandacht aan de toegankelijkheid van gebouwen, woningen en de woonomgeving.

Meedoen in 40 wijken-aanpak

in het kader van de aanpak van de 40 wijken zijn gemeenten opgeroepen plannen in te dienen die ertoe moeten leiden dat de bewoners van de wijken "meedoen", ook de bewoners met beperkingen. In een aantal van de plannen wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan deze groepen, bijvoorbeeld door de bouw van geschikte woningen, wijkvoorzieningencentra en dergelijke.

Ondersteuning van activiteiten van veldpartijen

Waar nodig en mogelijk geven wij onze steun aan activiteiten van veldpartijen die bijdragen aan de doelstellingen van dit actieplan. Op dit terrein financieren wij bijvoorbeeld het project 'Stoep en straat' van de ouderenbonden, waarin het belang van toegankelijkheid van de woonomgeving onder de aandacht wordt gebracht van betrokken partijen.